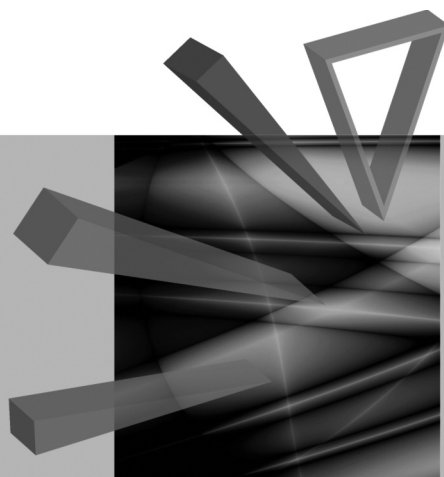

Problemy koncepcyjne i implementacyjne zrównoważonego rozwoju

pod redakcją
Andrzeja Graczyka

Recenzenci: Eugeniusz Kośmicki, Rafał Miłaszewski, Bazyli Poskrobko

Redaktor Wydawnictwa: Jadwiga Marcinek

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Justyna Mroczkowska

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia publikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl> oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com, a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawnictwa

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2011

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-139-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
-------------	----

Część 1. Koncepcyjne aspekty formułowania i wdrażania zrównoważonego rozwoju

Joost Platje: Sustainable Development as a club good.....	15
Andrzej Graczyk, Jan Jabłoński: Czynniki równoważenia programów rozwoju na poziomie regionów	26
Karol Kociszewski: Koncepcja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich i jej wdrażanie w polityce Unii Europejskiej	37
Zbigniew Jakubczyk, Mateusz Musiał: Ochrona środowiska w świetle ustawy o rachunkowości.....	49

Część 2. Wdrażanie zrównoważonego rozwoju w gminach

Elżbieta Lorek, Agnieszka Sobol: Wdrażanie zrównoważonego rozwoju w gminach śląskich.....	61
Agnieszka Becla: Bariery informacyjne strategii zrównoważonego rozwoju w gminach wiejskich Dolnego Śląska	74
Agnieszka Becla: Ocena wdrażania najlepszej dostępnej techniki w aspekcie zrównoważonego rozwoju	86
Anna Katola: Rola samorządu terytorialnego we wdrażaniu zrównoważonego rozwoju	94
Stanisław Czaja: Realizacja zasad zrównoważonego rozwoju w gminach uzdrowskich Dolnego Śląska – wnioski z analizy	102
Bogusław Stankiewicz: Przedsiębiorstwa uzdrowskie w strategiach władz samorządowych – operacjonalizacja koncepcji zrównoważonego rozwoju .	113
Beata Skubiak: Program Leader plus jako narzędzie realizacji rozwoju zrównoważonego na obszarach wiejskich w regionie zachodniopomorskim	124

Część 3. Wdrażanie zrównoważonego rozwoju w rolnictwie i gospodarce wodnej

Karol Kociszewski: Wdrażanie instrumentów zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem programów rolno-środowiskowych	141
---	-----

Anna Bisaga: Zasada <i>cross compliance</i> jako odpowiedź wspólnej polityki rolnej na zagrożenia środowiskowe w rolnictwie.....	153
Małgorzata Śliczna: Rozwój systemu dystrybucji ekologicznych produktów żywnościowych jako czynnik równoważenia konsumpcji	161
Andrzej Graczyk: Projekt polityki wodnej państwa do roku 2030 z perspektywy zrównoważonego rozwoju.....	170
Teresa Szczerba: Problemy zrównoważonego rozwoju gospodarki wodnej Dolnego Śląska	181
Lidia Klos: Gospodarka wodno-ściekowa na obszarach wiejskich jako element zrównoważonego rozwoju (na przykładzie wybranych gmin województwa zachodniopomorskiego)	190

Część 4. Wdrażanie zrównoważonego rozwoju w energetyce

Andrzej Graczyk: Zrównoważony rozwój w polityce energetycznej Polski do roku 2030	201
Paweł Korytko: Polityka energetyczna Polski w świetle zmniejszających się kopalnych zasobów energii.....	210
Tomasz Żołątniak: Inwestycje gmin w energię odnawialną i poprawę efektywności energetycznej jako sposób implementacji koncepcji zrównoważonego rozwoju.....	219
Alicja Graczyk: Zrównoważony rozwój morskiej energetyki wiatrowej	227
Magdalena Protas: Programowanie rozwoju zrównoważonej energetyki na szczeblu lokalnym i jego wpływ na decyzje przedsiębiorstw sektora energetycznego	237
Joanna Sikora: Zrównoważona konsumpcja zasobów energetycznych jako wyzwanie zrównoważonego rozwoju w Polsce.....	245
Izabela Szamrej-Baran: Uwarunkowania energetyczne i ekologiczne zrównoważonego budownictwa w Polsce	254

Część 5. Wdrażanie zrównoważonego rozwoju w przedsiębiorstwie

Agnieszka Panasiewicz: Środowiskowa ocena cyklu życia jako narzędzie zrównoważonego rozwoju	269
Michał Ptak: Funkcjonowanie opłat z tytułu wydobycia kopalin w Polsce i innych krajach europejskich	277
Sabina Zaremba-Warnke: Testy konsumenckie jako instrument realizacji zrównoważonej konsumpcji	288
Agnieszka Ciechelska: Wdrażanie orientacji zrównoważonego rozwoju w bankach i instytucjach finansowych	297

Dorota Bargiel: Wdrażanie koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu w przedsiębiorstwie.....	305
Barbara Kryk: Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa za środowisko a świadomość ekologiczna pracowników	313

Summaries

Part 1. Conceptual aspects of the formulation and implementation of sustainable development

Joost Platje: Zrównoważony rozwój jako dobro klubowe.....	25
Andrzej Graczyk, Jan Jabłoński: Sustainability factors of the development programs on the regional level	36
Karol Kociszewski: The conception of sustainable development of rural areas and its implementation within European Union policy.....	48
Zbigniew Jakubczyk, Mateusz Musiał: Environmental protection in the light of the Act on accountancy	56

Part 2. Implementation of sustainable development in municipalities

Elżbieta Lorek, Agnieszka Sobol: Implementation of sustainable development in Silesian municipalities	72
Agnieszka Becla: The informative barriers of sustainable development strategy in Lower Silesia communities	85
Agnieszka Becla: Opinion of initiation of the best available technique (BAT) in the aspect of the sustainable development.....	93
Anna Katola: The role of local government in implementing sustainable development.....	101
Stanisław Czaja: Realization of the principles of sustainable development in health resort communities of Lower Silesia	112
Bogusław Stankiewicz: Wellness companies in the strategies of local authorities – operationalization of the concept of sustainable development.....	123
Beata Skubiak: Leader Plus Program as a means for attaining the sustainable growth in rural areas in Western Pomerania.....	138

Part 3. Implementation of sustainable development in agriculture and water management

Karol Kociszewski: The implementation of sustainable rural development instruments with special regard of agri-environmental programmes.....	152
Anna Bisaga: <i>Cross compliance</i> principle as a CAP'S response to environmental dangers in agriculture	160
Małgorzata Śliczna: Development of distribution of organic food as a factor of sustainable consumption	169
Andrzej Graczyk: The project of State Water Policy till 2030 from the of sustainable development	179
Teresa Szczerba: Problems of sustainable development of water management in Lower Silesia	189
Lidia Kłos: Water and wastewater management in rural areas as part of sustainable development (on the example of example some municipalities of West Pomeranian voivodeship).....	197

Part 4. Implementation of sustainable development in the energy sector

Andrzej Graczyk: Sustainable development in the Polish energy policy till 2030.....	209
Paweł Korytko: Polish energy policy in the light of decreasing of fossil energy resources	218
Tomasz Żołyniak: Investments made by communities in a field of renewable energy and improving energy efficiency as a way to implement the concept of sustainable development.....	226
Alicja Graczyk: Sustainable development of offshore wind power.....	236
Magdalena Protas: Programming the development of sustainable energy at local level and its impact on business decisions of the energy sector	244
Joanna Sikora: Sustainable consumption of energy resources as a challenge for sustainable development in Poland	253
Izabela Szamrej-Baran: Ecological and energy determinants of sustainable building in Poland.....	266

Part 5. Implementation of sustainable development in the enterprise

Agnieszka Panasiewicz: Environmental life cycle analysis as a tool for sustainable development.....	276
Michał Ptak: The functioning of exploitation charges in Poland and other European countries	287

Sabina Zaremba-Warnke: Consumer tests as a tool of sustainable consumption realization.....	296
Agnieszka Ciechelska: Implementation of sustainable development orientation in banks and financial institutions.....	304
Dorota Bargiel: Implementing Corporate Social Responsibility into the company.....	312
Barbara Kryk: Corporate Social Responsibility for natural environmental and environmental awareness of employees.....	321

Magdalena Protas

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

PROGRAMOWANIE ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEJ ENERGETYKI NA SZCZEBLU LOKALNYM I JEGO WPŁYW NA DECYZJE PRZEDSIĘBIORSTW SEKTORA ENERGETYCZNEGO

Streszczenie: Planowanie energetyczne na poziomie lokalnym jest jednym z najważniejszych warunków powodzenia realizacji krajowej polityki energetycznej. W prawodawstwie oraz strategiach unijnych i krajowych obserwuje się wyraźną tendencję do zwiększania zakresu oddziaływania samorządów lokalnych na sferę energetyki. W artykule autorka wskazuje znaczenie działań podejmowanych przez samorządy lokalne w sferze energetyki: planowania i tworzenia warunków zrównoważonego rozwoju energetyki i warunków działania przedsiębiorstw sektora.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, zrównoważona energetyka, samorząd lokalny, planowanie na szczeblu lokalnym.

1. Wstęp

Planowanie energetyczne na poziomie lokalnym jest jednym z najważniejszych warunków powodzenia realizacji krajowej polityki energetycznej. W prawodawstwie oraz strategiach unijnych i krajowych obserwuje się wyraźną tendencję do zwiększania zakresu oddziaływania samorządów lokalnych na sferę energetyki. Jest to podejście w pełni uzasadnione, zważywszy wpływ samorządów na wyznaczanie kierunków rozwoju i wieloaspektową koordynację realizacji strategii i planów. W niniejszym artykule autorka próbuje określić znaczenie działań podejmowanych przez samorządy w zakresie planowania energetycznego, możliwość tworzenia warunków rozwoju zrównoważonej energetyki oraz kształtowania warunków dla funkcjonowania przedsiębiorstw sektora.

Gminy planują swoją ścieżkę zrównoważonego rozwoju, tworząc strategie oraz programy sektorowe. Ustawowe działania samorządów w zakresie tworzenia planów zaopatrzenia oraz zhierarchizowane planowanie przestrzenne są ważnymi narzędziami realizacji uchwalonej w 2009 r. *Polityki energetycznej Polski do roku 2030*. Z kolei ustawa – Prawo energetyczne obowiązuje gminy do wzięcia czynnego

udziału w kształtowaniu lokalnej energetyki, co ma ścisły związek z realizacją zadania własnego gminy – zaopatrzenia mieszkańców w energię.

Priorytetami, w których realizacji uczestniczą samorządy gminne, są [*Polityka energetyczna Polski do roku 2030... 2009*]:

- dążenie do oszczędności paliw i energii w sektorze publicznym;
- maksymalizacja wykorzystania istniejącego lokalnie potencjału energetyki odnawialnej, zarówno do produkcji energii elektrycznej, ciepła, chłodu, produkcji skojarzonej, jak i do wytwarzania biopaliw ciekłych i biogazu;
- zwiększenie wykorzystania technologii wysokosprawnego wytwarzania ciepła i energii elektrycznej w układach skojarzonych, jako pożądanej alternatywy dla zasilania systemów ciepłowniczych i dużych obiektów w energię;
- rozwój scentralizowanych lokalnie systemów ciepłowniczych, który umożliwia osiągnięcie poprawy efektywności i parametrów ekologicznych procesu zaopatrzenia w ciepło oraz podniesienie lokalnego poziomu bezpieczeństwa energetycznego;
- modernizacja i dostosowanie do aktualnych potrzeb odbiorców sieci dystrybucji energii elektrycznej, ze szczególnym uwzględnieniem modernizacji sieci wiejskich i sieci zasilających tereny charakteryzujące się niskim poborem energii;
- wspieranie realizacji w obszarze gmin inwestycji infrastrukturalnych o strategicznym znaczeniu dla bezpieczeństwa energetycznego i rozwoju kraju, w tym przede wszystkim budowy sieci przesyłowych, infrastruktury magazynowej, kopalni surowców energetycznych oraz dużych elektrowni systemowych.

Wymienione wyżej obszary, wskazane w polityce energetycznej, wymagają spójnej wizji wypracowanej przez lokalne władze, ujętej w ramy dokumentów planistycznych. Obrazują one, jak szerokie jest pole oddziaływania samorządów lokalnych na sektor energetyczny i jak duże wyzwania czekają gminy w najbliższych latach. Konieczne bowiem będzie prowadzenie polityki energetycznej w taki sposób, by cele spełniały założenia zrównoważonego rozwoju, a jednocześnie zapewniały realizację polityki krajowej.

2. Działania gminy a zrównoważony rozwój energetyki

Sfera energetyki wpływa znacząco na wszystkie aspekty rozwoju lokalnego – środowiskowy, społeczny i gospodarczy. Konieczność równorzędnego ich traktowania stanowi filar paradygmatu zrównoważonego rozwoju. Stąd rozpatrywanie energetyki pod kątem tej koncepcji ma swoje uzasadnienie.

Planowanie energetyczne zgodne z koncepcją zrównoważonego rozwoju oznacza jednoczesne uwzględnienie [Lorek 2007, s. 34] bezpieczeństwa energetycznego, konieczności zaspokajania potrzeb społecznych w zakresie dostaw energii, konkurencyjności gospodarki oraz ochrony środowiska. Zrównoważony rozwój energetyki powinien być elementem ogólnej koncepcji zrównoważonego rozwoju gminy, zawartej w lokalnej strategii rozwoju.

Energetyka, jako zagadnienie obejmujące wiele aspektów rozwoju lokalnego, znajduje odzwierciedlenie w licznych dokumentach strategicznych gminy. Ich struktura może być rozpatrywana z punktu widzenia:

- zgodności z ogólnie przyjętymi kierunkami zrównoważonego rozwoju gminy,
- zgodności z polityką energetyczną Polski do 2030 r.

Zgodność z polityką energetyczną kraju jest obligatoryjna i weryfikowana na szczeblu województwa. Z kolei harmonijne, zintegrowane gospodarowanie energią, przestrzenią i środowiskiem stanowi istotny warunek wdrażania zrównoważonego rozwoju i powinno być jednym z priorytetów władz samorządowych.

Dokumentami, które odnoszą się do kształtowania zrównoważonej energetyki w gminie, są:

- strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju gminy,
- plan zagospodarowania przestrzennego lub studium kierunków i uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy,
- lokalny program ochrony środowiska
- plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

Ostatni dokument bezpośrednio odnosi się do kwestii lokalnej energetyki, a pozostałe tworzą ramy jej rozwoju.

Nadrzędną rolę wobec wszystkich dokumentów planistycznych gminy odgrywa strategia zrównoważonego rozwoju gminy – określa ona główne kierunki rozwoju oraz zagadnienia odnoszące się do lokalnej infrastruktury i środowiska przyrodniczego. Założenia strategii zgodnej z koncepcją zrównoważonego rozwoju powinny zmierzać do [zob. Dubel 1999, s. 197-198]:

- likwidacji wieloletnich opóźnień infrastrukturalnych,
- dbałości o środowisko przyrodnicze,
- racjonalnego wykorzystania naturalnych zasobów,
- podniesienia poziomu życia mieszkańców.

Strategia rozwoju powinna znaleźć swoje odzwierciedlenie w pozostałych dokumentach – planie zagospodarowania przestrzennego, lokalnym programie ochrony środowiska oraz planie zaopatrzenia (zob. rys. 1).

Duże znaczenie ma plan zagospodarowania przestrzennego. Określa on przeznaczenie terenów i definiuje sposób ich zabudowy, dzięki czemu umożliwia planowanie ewentualnych inwestycji w gminie, realizowanych przez przedsiębiorców czy inwestorów działających na jej obszarze, a także przez samą gminę, która może występować w roli inwestora. Plan zagospodarowania decyduje o możliwości kierowania rozwojem infrastruktury energetycznej na terenie gminy. Jest podstawą do lokalizacji inwestycji celu publicznego, określa również przeznaczenie danego obszaru. Dobry plan zapewnia odpowiedni poziom szczegółowości i prawidłowe zdefiniowanie celów dotyczących przekształceń infrastrukturalnych w lokalnej energetyce. W konsekwencji wpływa również na plany przedsiębiorstw sektora energetycznego, niezależnie od tego, czy mowa o operatorach systemu dystrybucji czy o przedsiębiorcach działających w obszarze odnawialnej energetyki.

Rys. 1. Struktura dokumentów planistycznych z zakresu energetyki

Źródło: opracowanie własne.

Gminne programy ochrony środowiska określają m.in. działania w zakresie racjonalnego wykorzystania zasobów, oszczędności energii, zmniejszenia presji na środowisko. Programy te mogą znacząco wspierać priorytety lokalnej energetyki. Zamierzenia gmin w zakresie energetyki najlepiej oddaje plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Z jednej strony pozwala realizować cele założone przez lokalnych decydentów, z drugiej musi być zgodny z założeniami polityki energetycznej państwa, spójny z planami sąsiednich gmin i współgrający z zapisami planów zagospodarowania przestrzennego oraz programami ochrony środowiska.

3. Gminne dokumenty planistyczne w zakresie zaopatrzenia w energię

Prawo energetyczne zakłada dwa rodzaje planów formułowanych przez gminy: projekt założeń do planu zaopatrzenia i właściwy plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Projekt założeń do planu zaopatrzenia, opracowywany przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, powinien określać [*Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r...*]:

- 1) ocenę stanu aktualnego i przewidywanych zmian zapotrzebowania na ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe;
- 2) przedsięwzięcia racjonalizujące użytkowanie ciepła, energii elektrycznej i paliw gazowych;

3) możliwości wykorzystania istniejących nadwyżek i lokalnych zasobów paliw i energii, z uwzględnieniem energii elektrycznej i ciepła uzyskiwanych z odnawialnych źródeł energii, energii elektrycznej i ciepła użytkowego wytwarzanych w kogeneracji oraz zagospodarowania ciepła odpadowego z instalacji przemysłowych;

4) zakres współpracy z innymi gminami.

Są to zatem ogólne założenia lokalnej polityki energetycznej. Jej uszczegółowieniem jest plan zaopatrzenia, tworzony w chwili, gdy plany przedsiębiorstw energetycznych nie zapewniają realizacji założeń. Projekt planu powinien zawierać:

1) propozycje w zakresie rozwoju i modernizacji poszczególnych systemów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, wraz z uzasadnieniem ekonomicznym, a także sugestie w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii i wysokosprawnej kogeneracji;

2) harmonogram realizacji zadań;

3) przewidywane koszty wdrażania proponowanych przedsięwzięć oraz źródło ich finansowania.

Gmina realizuje plan na drodze umów, jednak gdy jest to niemożliwe, wskazuje tę część planu, która jest obligatoryjna dla przedsiębiorstw działających na jej obszarze. Wówczas wszelkie działania prowadzone na terenie gminy muszą być z nią zgodne.

4. Współdziałanie z przedsiębiorstwem energetycznym

Pomyślna realizacja gminnej polityki energetycznej wymaga współdziałania z wieloma partnerami – do najważniejszych należą przedsiębiorstwa energetyczne działające w obszarze dystrybucji. Polityka energetyczna wprost wskazuje, że „należy dążyć do korelacji planów inwestycyjnych gmin i przedsiębiorstw energetycznych” [*Polityka energetyczna Polski do 2030 roku...* 2009, s. 27]. Uzasadnieniem jest tutaj konieczność sprostania wyzwaniom środowiskowym, jak również poprawa stanu infrastruktury, co znajduje bezpośrednie odzwierciedlenie w bezpieczeństwie energetycznym. Celem tych działań ma być nie tylko zapewnienie wysokiego poziomu usług dla mieszkańców gminy, ale także tworzenie korzystnych warunków dla inwestorów i w efekcie podnoszenie konkurencyjności regionu.

Przedsiębiorstwo energetyczne funkcjonuje w gospodarczych i prawnych warunkowaniach przestrzennych, tworzonych przez samorządy lokalne, ale jednocześnie znacząco wpływa na kształtowanie warunków życia społeczeństwa, na bezpieczeństwo energetyczne czy stan środowiska naturalnego. W sytuacji braku bezpośredniego wpływu jednostek samorządu na decyzje firm, które w znaczący sposób wpływają na jakość życia społeczeństwa, należy w jak największym stopniu wykorzystać środki pośrednie. Bez wątpienia należy do nich tworzenie prawnych warunków funkcjonowania przedsiębiorstw na terenie gminy. Relacje między obydwojma podmiotami kształtuje ustawa, obligująca m.in. przedsiębiorstwa energetycz-

ne do nieodpłatnego udostępniania gminom planów rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na paliwa gazowe lub energię [*Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. ...*, art. 19, par. 4]. Plany te muszą uwzględniać miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego albo kierunki rozwoju gminy zawarte w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Ponadto przedsiębiorstwa przekazują gminom propozycje niezbędne do opracowania projektu założeń, co z kolei oznacza realny wpływ dystrybutorów energii na kształt gminnych planów energetycznych. Przedsiębiorstwa występują tutaj w roli ekspertów. W sytuacji gdy gmina nie ma odpowiednich kompetencji w zakresie planowania energetycznego, przedsiębiorstwo odgrywa kluczową rolę w procesie planowania.

5. Koordynacja gmin w zakresie polityki energetycznej i jej wpływ na przedsiębiorstwa sektora energetycznego

Ważna, choć często niedoceniana jest kwestia współpracy gmin w zakresie kształtowania polityki energetycznej. Obecnie obowiązujące przepisy zakładają, że projekt założeń do planu zaopatrzenia jest opiniowany przez samorząd województwa pod kątem koordynacji współpracy z innymi gminami. Jednak ze względu na wspomniany już niski odsetek gmin posiadających założenia i plany trudno mówić o skuteczności tego rozwiązania. Tymczasem zacieśnienie współpracy może znacząco przyczynić się do zwiększenia wpływu na podmioty sektora energetycznego. Odbywa się to głównie w wyniku koordynacji wymogów środowiskowych i przestrzennych, tworzenia korzystnych warunków realizacji dużych projektów, zwiększania potencjału finansowego i kadrowego. Jest to szczególnie widoczne w odniesieniu do małych gmin, którym warunki finansowe nie pozwalają samodzielnie prowadzić lokalnej polityki energetycznej. Dzięki współpracy z sąsiednimi gminami zwiększa się pula środków na projekty szerszej zakrojone niż realizowane w pojedynkę, a w wyniku zwiększenia potencjału intelektualnego i połączeniu doświadczenia uzyskuje się również efekt synergii. Taki związek czy stowarzyszenie gmin staje się poważnym partnerem dla firm omawianego sektora i pozwala na rozszerzenie zakresu celów lokalnej polityki energetycznej.

6. Bariery oddziaływania gmin na przedsiębiorstwa sektora

Lokalne planowanie energetyki zapewnia możliwości wpływania na decyzje przedsiębiorstw sektora, muszą jednak zostać spełnione warunki dotyczące jakości planów i procesu planowania. Konieczne jest również pokonanie barier, które utrudniają pełne wykorzystanie narzędzia, jakim jest lokalna polityka energetyczna, takich jak:

- brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;

- praktyka planowania energetycznego zawężona do tworzenia założeń do planu zaopatrzenia, będących jedynie odbiciem planów rozwoju przedsiębiorstw energetycznych;
- luki i sprzeczności w lokalnych planach sektorowych;
- brak odpowiednich kompetencji u pracowników urzędu gminy, odpowiedzialnych za sprawy energetyki;
- brak punktu odniesienia w zakresie lokalnego planowania energetycznego – brak w Polsce tradycji i standardów planowania energetycznego; jedną z możliwości jest przenoszenie wzorców postępowania z krajów zachodnich i dostosowywanie ich do uwarunkowań naszego kraju;
- jak wskazuje H. Rechul, brakuje środków władczych, które gmina mogłaby wykorzystać wobec przedsiębiorstw energetycznych i inwestorów – pozycja gmin, zwłaszcza wobec monopolistów sektora, jest niższa m.in. z uwagi na brak przepisów prawa wyposażających samorządy w określone kompetencje władcze [Rechul 2010, s. 48]. Można jedynie wskazać art. 20, ust. 6 ustawy – Prawo energetyczne, mówiący, iż w przypadku gdy realizacja planu zaopatrzenia nie jest możliwa na podstawie umów, rada gminy może w drodze uchwały wskazać tę część planu, z którą podejmowane w gminie działania muszą być zgodne.

Przygotowywanie planów zaopatrzenia stało się dla gmin dodatkowym obowiązkiem; niestety, nie są one traktowane jako skuteczne narzędzie kształtowania lokalnego rozwoju. Odsetek gmin posiadających takie plany wciąż jest niewielki. Niski stopień wykorzystania instrumentu, jakim są plany zaopatrzenia, może wynikać m.in. z faktu, że nie przewidziano sankcji za ich brak. Ważnym czynnikiem jest również niska świadomość władz lokalnych co do planowania energetycznego. Wymaga ono określonych kompetencji i znajomości prawa, a nie wszystkie gminy mogą pozwolić sobie na zatrudnienie wysoko wykwalifikowanego specjalisty. Odpowiedzią na znaczący poziom skomplikowania zagadnienia i koszty związane z procesem tworzenia planu zaopatrzenia jest bierność gmin w tym zakresie.

7. Zakończenie

Planowanie energetyczne jest jednym z ważniejszych obszarów planowania zrównoważonego rozwoju. Dzięki spójnemu podejściu do planowania gmina ma możliwość tworzenia warunków rozwoju zrównoważonej energetyki oraz kształtowania warunków do funkcjonowania przedsiębiorstw sektora. Otwarte pozostaje pytanie o skuteczność funkcjonującego systemu i faktyczne możliwości wpływania samorządów lokalnych na decyzje podejmowane przez przedsiębiorstwa działające w ramach sektora.

Czynnikami wpływającymi na decyzje przedsiębiorstw energetycznych w zakresie inwestycji proekologicznych, dywersyfikacji źródeł zaopatrzenia oraz struktury wytwarzania są z pewnością regulacje unijne [Brzóska 2007, s. 58]. Stają się one częścią prawa krajowego i znajdują odzwierciedlenie w późniejszych planach

i strategiach sporządzanych na szczeblu lokalnym. Gminy zatem mają realną możliwość koordynowania przedsięwzięć w dziedzinie energetyki prowadzonych na ich obszarze i, dzięki odpowiedniemu wykorzystaniu istniejącego prawa, mogą w decydujący sposób przyczynić się do wdrażania zrównoważonego rozwoju.

Literatura

- Brzóska J., *Modele strategiczne przedsiębiorstw energetycznych*, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2007.
- Dubel K., *Lokalne strategie rozwoju gmin instrumentem realizacji polityki ekologicznej*, [w:] S. Czaja, B. Fiedor (red.), *Polityka ekologiczna w gospodarce rynkowej*, Biblioteka „Ekonomia i Środowisko” nr 25, Karpacz–Wrocław 1999.
- Lorek E., *Polska polityka energetyczna w warunkach integracji z Unią Europejską*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2007.
- Rechul H., *Aktywna polityka energetyczna w gminie*, „Energia” 2010, nr 10-11.
- Polityka energetyczna Polski do roku 2030. Załącznik do uchwały nr 202/2009 Rady Ministrów z dnia 10 listopada 2009 r.*, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa, 10.11.2009.
- Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne*, DzU 1997, nr 54, poz. 348.

PROGRAMMING THE DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE ENERGY AT LOCAL LEVEL AND ITS IMPACT ON BUSINESS DECISIONS OF THE ENERGY SECTOR

Summary: Energy planning at the local level is one of the most important conditions for successful implementation of a national energy policy. The legislation and the EU and national strategies aim at the enhancement of local impact on the sphere of energy. In this article the author attempts to point out the importance of the actions taken by governments in the field of energy planning, creating conditions for sustainable energy development, as well as conditions for the functioning of the energy sector enterprises.

Keywords: sustainable development, sustainable energy, local government, energy sector, local strategies.